

การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

The Development of Contemplative Education Learning Plans to Enhance Students' Desirable Characteristics in Faculty of Education, Rajabhat Universities

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล, จันทร์ชลี มาพุทธ, สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 400 คน โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการพัฒนาแผนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามชั้นปีและผลการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้สุนทรียสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

คำสำคัญ : แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, นักศึกษา คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

This research aimed to study and compare the desirable characteristics of students in Faculty of Education, Rajabhat Universities and develop learning plans based on contemplative education in order to enhance the desirable characteristics of the students in Faculty of Education, Rajabhat Universities. The sample consisted of 400 undergraduate students from Faculty of Education, Rajabhat Universities. The samples were selected by multi-stage sampling method. The tool used in this study was students' desirable characteristics test. The data was analyzed using percentage, frequency, mean, standard deviation, parametric statistics, t-test, one way-ANOVA. In part of the development of learning plans to promote students' desirable characteristics was conducted in line with contemplative education. There were 30 students in experimental group and another 30 students in the control group. These population were selected by simple random sampling. The data were analyzed using percentage, frequency, mean, standard deviation, parametric statistics, t-test, and content analysis. The result revealed that:

1. The students' desirable characteristics in Faculty of Education, Rajabhat Universities, as a whole, were high. When considered each specific area, ranging from high to low, namely, Love and faith in profession, responsibility in profession, being a good role model, maintaining a proper life and, lastly, having discipline, then compared the students' desirable characteristics classified by gender, totally, there was statistically significant difference at .05 level. However, when classified by years of study and educational result, there was no statistically significant difference.

2. The learning plan development based on contemplative education to promote students' desirable characteristics in Faculty of Education, Rajabhat Universities was consisted of five processes: the preparation for dialogue learning, learning, learning reflection, self review practicing and knowledge review using journals. The students' desirable characteristics of both experimental and control groups were compared and found that there was statistically significant difference at .05 level, by which, the experimental groups was higher than the control groups

Keywords : Contemplative Education Learning Plans, Desirable Characteristics, Students of Education, Rajabhat Universities

บทนำ

การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) จากสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทักษะชีวิต และค่านิยมของคนในสังคมปรับเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสมสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่ต้องขับเคลื่อนสู่การปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างถูกทิศทาง วิธีหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญก็คือ การปฏิรูปการผลิตครู เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา ครูจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่มีทั้งความดี ความเก่ง และทันสมัย สมกับเป็นครูวิชาชีพ สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้เรียน โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียนและคนในสังคม สามารถดำรงชีวิตที่ดีงามและมีความสุข (สุพัฒน์ เศรษฐมงคล, 2556) สอดคล้องกับการบรรยายพิเศษของ พินิติ รตะนานุกูล เลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ที่กล่าวว่า การทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะที่จำเป็น ดังนั้น สถาบันผลิตครูจะต้องมีกระบวนการเพื่อพัฒนาครูรุ่นใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ มีอุดมการณ์ในวิชาชีพ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ครูถือเป็นวิชาชีพที่สังคมยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิทยาการหลอหลอมและฝึกอบรมให้เกิดความชำนาญ มีระเบียบวินัย มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีภาระหน้าที่สำคัญยิ่งต่อสังคม จึงต้องมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะความสามารถในการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม มีศรัทธา และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ได้อีกด้วย แต่ในปัจจุบันพบว่าครูมีปัญหาด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ ขาดสารและความคิดเห็นที่บุคคลรับรู้ถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ดีของครูเป็นไปอย่างกว้างขวาง เช่น ปัญหาจริยธรรมครู ทั้งในด้าน

ความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความประหยัดอดออม ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี ด้านศรัทธาในอาชีพครู ด้านยุติธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ครู รวมทั้งผู้อื่นในสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต (อัจฉรา พลายเวช, 2549) นอกจากปัญหาด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ของครูแล้ว เมื่อย้อนกลับไปศึกษาถึงการผลิตครูและคุณภาพของผู้เรียนครู พบว่า การผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน โดยมีนักวิชาการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า ปัญหาที่พบในด้านคุณภาพของผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตรนั้น พบว่าผู้ที่เข้าศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดศรัทธาอุดมการณ์ และความสามารถพื้นฐานที่จะเป็นครู เนื่องจากเกณฑ์การคัดเลือกครูยังไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพ มีความศรัทธา มีอุดมคติ เข้าศึกษาได้ ดังนั้นครูจึงเป็นอาชีพเพื่อเลือก เมื่อเข้าศึกษาที่ไหนไม่ได้แล้วจึงเลือกเรียนครู ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลต่อมาตรฐานวิชาชีพครู ทำให้สถานภาพครูไม่เป็นที่ยอมรับที่ทัดเทียมวิชาชีพอื่น (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2542) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิมล ร่องวานิช (2544) เรื่อง การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่พบว่า การผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน ตั้งแต่ปัจจัยป้อนเข้า การคัดเลือกคนเข้าเรียนครูไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีสติปัญญาสูงเข้าเรียนหรือคนที่เข้ามาเรียนไม่ต้องการเป็นครูอย่างแท้จริง ด้านกระบวนการผลิตไม่เข้มข้น ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และผลการวิจัยของพทุทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) เรื่อง ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ.2545-2554) พบว่า ยุทธศาสตร์การผลิตครูไม่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานการผลิตครูว่า “หน่วยการผลิตบัณฑิตครูต้องมีระบบการจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครูมืออาชีพ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องผ่านกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู โดยมีหลักสูตรคู่มือการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนมีแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งครูดีและครูเก่ง”

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า สถาบันการผลิตครูควรจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตครูเป็นอย่างมาก ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนี้ว่า ควรมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ อันเป็นคุณลักษณะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการจำเป็นต้องยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านวินัย 2) คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) คุณลักษณะด้าน

การดำรงตนอย่างเหมาะสม 4) คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และ 5) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ซึ่งคุณลักษณะที่กล่าวมานี้สถาบันการผลิตครูทุกแห่งควรตระหนักและต้องมุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการผลิตครูที่มีความสำคัญมีรากฐานมาจากวิทยาลัยครู ซึ่งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอนวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู จากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 นี้ จึงทำให้วิชาชีพครูถือเป็นรากฐานหนึ่งที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 มาตราที่ 8 ข้อ 5 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2547) จึงกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการผลิตครูอันเก่าแก่ และมีความสำคัญ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูจึงควรเริ่มจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นหน่วยการผลิตครูให้ไปปรับใช้สังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็ง พัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะการสอน และคุณธรรม ตามหลักของจรรยาบรรณวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2543) โดยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีตามที่สังคมต้องการ เป็นครูดี ครูเก่ง มีจิตสำนึกในความเป็นครู เป็นแบบอย่างที่ดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีวินัย มีจริยธรรมวิชาชีพครู พร้อมทั้งจะออกไปประกอบวิชาชีพครูอย่างสมศักดิ์ศรีและมีคุณภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญ เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง เน้นการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา พบว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นแนวคิดที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา ผู้เข้าร่วมกระบวนการสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงามอย่างแท้จริง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพิจารณาใคร่ครวญและการตระหนักรู้ในตนเอง แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งด้านความรู้และจิตใจ ก่อให้เกิดการค้นพบแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความสุข สามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความดีงาม รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีชีวิตที่ก่อประโยชน์เกื้อกูลกับสังคมได้อย่างมีความสุข (จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร, 2553) จึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา ก่อเกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวบุคคลได้

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดมีขึ้นในนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาเป็นฐาน อันเป็นแนวคิดที่มีกระบวนการมุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา จะช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับการเป็น “ครูวิชาชีพ” ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

ทดลองใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่สร้างขึ้นกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยใช้วิธีการเลือกมหาวิทยาลัยแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน โดยการสุ่มแบบง่ายจากนักศึกษาที่มีคะแนนมาตรฐานที่ (T-Score) ต่ำกว่า 45

3. ขอบเขตระยะเวลา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559

4. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in) สนทนาสนทนา (Dialogue) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงตนอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสำหรับประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลการศึกษา โดยมีลักษณะแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแบบประเมินค่าตามแบบของลิเคอร์ท

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน จำนวน 45 ข้อ นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .11 - .80 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จากจำนวน 45 ข้อ

ตัดทิ้งจำนวน 1 ข้อ เหลือจำนวน 44 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .96 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทุกมหาวิทยาลัย โดยขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบายวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามชั้นเรียนที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจากนักศึกษาแล้วมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พร้อมกับนำข้อมูลมาหาค่าคะแนนรวมทั้งฉบับ และปรับเป็นคะแนนมาตรฐานที่ (T-Score)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยเรียงจากปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยสำหรับประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด กำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามมาหาค่าคะแนนรวมทั้งฉบับ และปรับเป็นคะแนนมาตรฐานที่ (T-Score) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากการปรับเป็นคะแนนมาตรฐานที่ ดังนี้

- ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ดีมาก
- ตั้งแต่ T 55 - 65 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ดี
- ตั้งแต่ T 45 - 55 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ปานกลาง
- ตั้งแต่ T 35 - 45 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์
น้อย
- ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์
น้อยมาก

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test)
การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และ
ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา
เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัย
ดำเนินการโดยใช้หลักการของ ADDIE Model (Strickland, 2006;
สมจิต จันทรฉาย, 2557) มากำหนดเป็นขั้นตอนของการพัฒนา

แผนการเรียนรู้ และนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 5 กระบวนการ
มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) โดยการวิเคราะห์
เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จากข้อมูลผลการศึกษาวิจัยตอนที่ 1

1.2 ขั้นตอนการออกแบบ (Design) รวบรวมและ
นำข้อมูลจากการผลการศึกษาวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในตอนที่ 1 มาใช้เป็น
ข้อมูลประกอบในการกำหนดเนื้อหาในแผนการเรียนรู้ และประยุกต์
ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการออกแบบแผนการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละ
แผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การเตรียม
ความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in) สนทนา (Dialogue)
การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) การฝึกทบทวน
ความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) และการทบทวนความรู้ด้วยการ
จดบันทึก (Journaling)

1.3 ขั้นตอนการพัฒนา (Development) นำแผน
การเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น จำนวน
5 เรื่อง รวม 30 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 กระบวนการของแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 2 เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
ดุชนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
(Content Validity)

ตารางที่ 1 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา

แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวน (ชั่วโมง)
1	การมีวินัย	8
2	การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	6
3	การดำรงตนอย่างเหมาะสม	8
4	ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4
5	ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4
รวม		30

นำเสนอแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาต่อผู้ทรง
คุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง
ความเหมาะสมและความถูกต้อง จากนั้นแก้ไขปรับปรุงแผนการ
เรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4 ขั้นตอนการทดลองนำไปใช้ (Implementation)

ออกแบบการทดลองแบบ Pre-test Post-test Control
Group Design แบ่งกลุ่มในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง
สอนโดยใช้แผนแบบจิตตปัญญาศึกษาและกลุ่มควบคุมสอนแบบ
ปกติ มีการประเมินก่อนและหลังการทดลอง การออกแบบแผน
การทดลอง ปรากฏในตารางที่ 2 (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ
นัยพันธ์, 2551)

ตารางที่ 2 การออกแบบแผนการทดลอง

	การประเมินก่อนทดลอง	การทดลอง	การประเมินหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง (ER)	O_1	X	O_1
กลุ่มควบคุม (CR)	O_2	-	O_2

ทดลองนำใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ไปใช้จัดการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ทุกวันพุธของสัปดาห์ เวลา 13.00 - 15.00 น. ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 19 เมษายน 2560

1.5 ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation) ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเมินจากสมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้น จำนวน 5 เรื่อง 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นในตอนต้นปี เพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์และตัวแทนนักศึกษา กลุ่มทดลอง 4) สมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มทดลอง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สร้างขึ้นจากการวิจัยในตอนต้นปี มาใช้ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 367 คน ได้ นักศึกษากลุ่มที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับน้อยและน้อยมาก (คะแนนมาตรฐานที่ต่ำกว่า 45) จำนวน 297 คน

ผู้วิจัยรับสมัครนักศึกษาจากกลุ่มมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับน้อยและน้อยมากที่มีความยินยอมและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ได้จำนวน 87 คน จากจำนวน 297 คน จากนั้นทำการสุ่มเลือกนักศึกษาที่มีความยินยอมและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่ายเป็นจำนวน 60 คน เข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และเข้าร่วมเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ทดลองใช้แผนการเรียนรู้

แบบจิตตปัญญาศึกษาที่สร้างขึ้นกับนักศึกษากลุ่มทดลอง โดยสอนทุกวันพุธ เวลา 13.00 - 15.00 น. และใช้การสอนแบบปกติกับนักศึกษากลุ่มควบคุม โดยสอนทุกวันพุธเวลา 15.00 - 17.00 น. ทั้งสองกลุ่มใช้ระยะเวลาในการทดลอง 15 สัปดาห์ คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เริ่มทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 19 เมษายน 2560

หลังการทดลองครบ 15 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฉบับเดิมมาใช้ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 5 ท่าน และสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน นำสมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมโดยแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ นำผลการสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ และตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง ตลอดจนผลการจดบันทึกจากการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษามาวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบการเขียนพรรณนาความ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ระดับมาก 3 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย

1.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง สูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวินัย เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามชั้นปี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และจำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.1 แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 เรื่อง ได้แก่ แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การมีวินัย (8 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (6 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การดำรงตนอย่างเหมาะสม (8 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (4 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ความรับผิดชอบในวิชาชีพ (4 ชั่วโมง) รวมจำนวน 30 ชั่วโมง ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 กระบวนการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in) สนทนาสนทนา (Dialogue) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) การทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มทดลอง

ระยะหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดย เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะก่อนทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะหลังทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.4 ในทัศนะของอาจารย์คณะครุศาสตร์ในรายวิชาที่ นักศึกษากลุ่มทดลองลงทะเบียนเรียน สะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่สังเกตได้ชัดเจน 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านการมีวินัย นักศึกษามีวินัยต่อตนเองมากขึ้น โดยแสดงออกในการเข้าเรียนที่ตรงตามเวลาที่ผู้สอนกำหนด การส่งงานตรงตามกำหนดเวลา และมีวินัยในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดมากขึ้น โดยการปิดไฟ-ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้องเรียนทุกครั้ง 2) ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษามีการแต่งกายได้ถูกต้องและเหมาะสม มีมารยาท และใช้ถ้อยคำสุภาพในการพูดมากขึ้น 3) ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครูมากขึ้น แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพครู เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น

2.5 ในทัศนะของตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง สะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ได้แก่ 1) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ นักศึกษามีความรู้สึกรักและศรัทธาในวิชาชีพครูมากขึ้น พร้อมทั้งจะปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่นได้ มีความคิดมุ่งมั่น ตั้งใจในการเป็นครู และคิดจะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น 2) ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษาดังใจเป็นแบบอย่างเรื่องของการแต่งกายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาครู 3) ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม นักศึกษาดังใจจะรักษาสีทึบประโยชน์ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นตั้งใจปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น 4) ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาจะยอมรับผลจากการกระทำของตน ในการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู และให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครูมากขึ้น 5) ด้านการมีวินัย นักศึกษาดังใจจะปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีวินัย โดยเริ่มต้นที่การเข้าเรียนและส่งงานให้ตรงตามเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

2.6 การบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาสะท้อนการเปลี่ยนแปลงด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คิดเป็นร้อยละ 70.00 ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 56.67 และด้านการมีวินัย คิดเป็นร้อยละ 50.00

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ระดับมาก 3 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการมีวินัย ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาพรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในระดับมาก โดยคุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาที่ตัดสินใจมาศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ ส่วนหนึ่งมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพเป็นพื้นฐาน จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยในด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพสูงกว่าด้านอื่น ส่วนคุณลักษณะที่ควรสร้างเสริมให้เกิดมีมากขึ้นคือ ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัย โดยเฉพาะด้านการมีวินัย เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับที่ พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง (2540) ได้สรุปถึงแนวทางในการผลิตครูแนวใหม่ในด้านเป้าหมายของการผลิตครูแนวใหม่ตามแนวทางการปฏิรูปการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏว่าเพื่อให้ได้ทั้งครูเก่งและดี ที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ครู ครูดีต้องมีลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย มีวินัย เป็นต้น สอดคล้องกับสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา (2551) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญที่บัณฑิตควรจะต้องมี คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ดังนั้นคุณลักษณะด้านการมีวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรสร้างเสริมให้มีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวินัย เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและหญิงแตกต่างกัน แต่ด้านการมีวินัยไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์อาจมีความแตกต่างกันแต่ที่ควรสร้างเสริมให้เกิดมีขึ้นอย่างยั่งยืนคือ ด้านการมีวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2545) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์ ด้านความมีวินัยและความซื่อสัตย์อยู่ในขั้นตอนสองเท่านั้น ส่วนความอดทน ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความศรัทธาในวิชาชีพ ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด และความยุติธรรม อยู่ในขั้นเห็นคุณค่า ผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามชั้นปีโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และจำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาไม่ว่าจะศึกษาอยู่ชั้นปีใด หรือมีผลการศึกษา ระดับใดจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการพัฒนาสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควรเริ่มต้นในชั้นปีที่ 1 และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงชั้นปีที่ 4 ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างสมบูรณ์ เป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนที่ดีและเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daniel David Seitz (2009) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการจิตตปัญญา : การเรียนรู้แบบลึกซึ้ง ผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการจิตตปัญญาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ประทับใจและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับนับถือตนเองและสังคม นอกจากนั้นยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดใหม่ ผลการใช้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสูงกว่าการใช้วิธีปกติ และควรใช้กระบวนการเรียนรู้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาทุกสาขาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริงสอดคล้องกับ Kathryn Byrnes (2009) ศึกษาเรื่อง การสอนตามแนวคิดตปัญญา : ทางเลือกที่สาม ผลการ

ศึกษาพบว่า กระบวนการจัดตบปัญหาทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่อง ความดี ความงามของจิตใจมนุษย์อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ ในการดำเนินชีวิตของตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การสะท้อนความคิดจากผู้สอน 3 คน พบว่า การสอนตามแนวจิตตปัญญาทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจชุมชน มองความสัมพันธ์กันในสังคมและยังทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างสมบูรณ์ เน้นการบันทึกความรู้ของตนเองเป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

3. แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่ การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงตนอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ รวมจำนวน 30 ชั่วโมง มีการกำหนด ชั่วโมงการเรียนการสอนแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป โดยเรื่อง การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม เรื่องการมีวินัย สอนเรื่องละ 8 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่ศึกษาแล้วกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่าอยู่ในระดับน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ ส่วนเรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอนจำนวน 6 ชั่วโมง และเรื่องความรักและศรัทธาในวิชาชีพ เรื่องความรับผิดชอบใน วิชาชีพ สอนเรื่องละ 4 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่ศึกษา แล้วกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่าอยู่ในระดับ มากกว่าเรื่องอื่นๆ ในแต่ละแผนการเรียนรู้ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สนทริยสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง การทบทวน ความรู้ด้วยการจดบันทึก ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้นนี้ สอดคล้องกับ ที่ เมธิณี วงศ์วานิช รัมภการณ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อเสนอจากการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการเพิ่มขีดความสามารถคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ได้แนะนำแนวทางการ จัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สนทริยสนทนา การสะท้อน การเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการทบทวน ความรู้ด้วยการจดบันทึก ที่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญา ศึกษาในการจัดการศึกษา โดยวิธีการนำไปใช้ในการดำเนินการสอน หรือจัดกิจกรรมได้

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มทดลอง ระยะหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรัก และศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็น

ได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ตัวแทนนักศึกษา กลุ่มทดลอง ที่สะท้อนคิดว่าภายหลังการเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตนเองมาก คือ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ส่วนด้านอื่นๆ นักศึกษาได้ สะท้อนคิดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยแตกต่างกันไป สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสะท้อนการเรียนรู้จากการ จดบันทึกของนักศึกษา กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยแผนการ เรียนรู้แบบจิตตปัญญาว่า ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นไปในลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่ นักศึกษาสะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านความรักและศรัทธาใน วิชาชีพมากที่สุด เนื่องจากการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบ จิตตปัญญาศึกษา เป็นการสอนที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของการ ตระหนักรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และความเมตตา ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น โดยใช้สมาธิและวิธีการด้านการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ ต่างๆ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการสังเกตและสืบค้นภายใน ตนเองอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับที่ สุพิชญา โคทวี (2553) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของกระบวนการจัดตบปัญญาศึกษามี 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยการเกิดความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่าง ลึกซึ้ง การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลง สังคมและโลก ดังนั้นการพัฒนานักศึกษาโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบ จิตตปัญญาศึกษาก็มีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรัก และศรัทธาในวิชาชีพของนักศึกษามีคุณลักษณะที่สูงกว่าด้านอื่นๆ

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะก่อน ทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะหลัง ทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผล การวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตต ปัญญาศึกษาสามารถสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ให้สูงขึ้นได้ โดยเฉพาะการพัฒนาจาก ภายในตนเอง ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัย และด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งระยะก่อนทดลองมีค่า เฉลี่ยรายข้อที่เป็นการพัฒนาจากภายในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในระยะหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยรายข้อมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่า แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาสามารถสร้างเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง จากภายในภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา น้อยมานพ (2552) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญา

ศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและเจตคติ รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรชลิ มาพุทธ (2552) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ การยอมรับตนเอง และสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ซาบซึ้งและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจอน ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า เมื่อนำมาทดลองกับนักเรียนนักศึกษาในประเทศไทย พบว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธวีภา โพธิ์ศรี (2553) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา รายวิชา สังคมวิทยาการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดการคิดอย่างไตร่ตรอง ทำให้รู้และเข้าใจตนเอง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในอนาคตอย่างลึกซึ้ง 2) นิสิตเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเริ่มตระหนักถึงการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) นิสิตเปลี่ยนแปลงความคิด และเกิดมุมมองที่กว้างไกลและมีเหตุผลมากขึ้น 4) นิสิตมีจิตสำนึก ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองต่อส่วนรวม 5) นิสิตยอมรับความหลากหลายทางความคิด และความแตกต่างของคนในสังคมมากขึ้น และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมให้สันติสุข ข้อค้นพบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะเปลี่ยนไปจากเดิม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้าง

คุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาหลังการใช้พบว่า 1) นักศึกษาครู มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สามารถประยุกต์นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติตนและการสอนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษาครูมีคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์มีความตระหนักรู้ในตนเอง เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวมและคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัฒน์ เศรษฐาคมกุล (2556) ศึกษาเรื่อง กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมวินัยในตนเองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเชิงคุณภาพเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าภายในตนเองที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์มากขึ้น เห็นคุณค่าของเวลามากขึ้น เร่งกระทำความดี ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เปิดใจยอมรับตนเองในข้อดีและข้อเสีย เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติที่พึงมาด้วยการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู และมีความตั้งใจจะเป็นครูที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีการกำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ที่ประกอบด้วย 5 กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้กับนักศึกษาทุกสาขาวิชาเป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน

2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีนำกระบวนการจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทั้ง 5 กระบวนการไปถ่ายทอดความรู้สู่คณาจารย์ ในลักษณะการจัดการความรู้ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาและเปรียบเทียบผลการใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

2. ส่งเสริมการใช้กระบวนการแบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2560 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา น้อยมานพ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์ชลี มาพูน. (2552). รายงานการวิจัยผลการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา : กรณีศึกษารายวิชาปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2553). จิตตปัญญา : การเรียนรู้จิตสำนึกใหม่. กรุงเทพฯ : สอนเงินมีมา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 3(1), 23-24.
- พรพิพัฒน์ เพิ่มผล. (2545). รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2547. (2547, 14 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 2-3.
- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2544). ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ.2545-2554). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลวัต วุฒิประจักษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง. (2540). มองการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารข้าราชการครู. 17 : 2 (ธันวาคม 2539 - มกราคม 2540), 45-50.
- พัทรวรี โพธิ์ศรี. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา รายวิชาสังคมวิทยาการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2542). การปลูกฝังความสำนึกทางสังคมในหมู่นิสิตนักศึกษาไทย. อุดมศึกษา วิพากษ์รวมบทวิเคราะห์วิจารณ์การอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธินี วงศ์วานิช รัชมภารณ. (2555). แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2543). แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2558). เลขาธิการสภาการศึกษาย้ำคุณภาพการศึกษาของเด็กขึ้นอยู่กับครูผู้สอน. วารสารการศึกษาไทย, 12(120), 7-8.
- _____. (2558). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2551). กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุพัฒน์ เศรษฐาคมกุล. (2556). กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพิชญา โคทวิ. (2553). จิตตปัญญาศึกษาทางเลือกใหม่ของประเทศไทย. วารสารครุศาสตร์. อุดรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อัคพงศ์ สุขมาตย์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อจรรพา พลายเวช (2549). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจริยธรรมครู. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีวิจัยทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้การสอนการบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best and Kahn James V. (1993). **Research in Education.** (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essential of Psychological testing.** (5th ed). New York: Haper Collins.
- Daniel David Seitz. (2009). **Integrating contemplative and student-centered edcution : A synergistic approach to deep learning.** Doctoral Dissertation, University of Massachusetts.
- Kathryn Byrnes. (2009). **Portraits of contemplative teaching : A third way.** Dissertation, University of Colorado.
- Strickland, A. W. (2006). **ADDIE.** Idaho State University College of Education Science, Math & Technology Education. Retrieved From <http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm>.
- Yamane, Taro. (1970). **Statistics : And Introductory Analysis.** (2nd ed). New York: Harper & Row.